

www.ntm.cz

Tato publikace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Národní technické muzeum (DKRVO, MK000023299).

Akci Ringoffer 200 a tuto publikaci podpořil finančně i naturálně Plzeňský Prazdroj a.s.

Redakční rada:

PhDr. Jan Králík (předseda), PhDr. Kateřina Bečková, Jaroslav Beránek, Bc. Magdalena Buriánková, PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D., prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., Mgr. Pavel Kodera, Ph.D., Mgr. Jiří Křížek, RNDr. Ivana Lorencová, doc. Ing. arch. Zdeněk Lukeš, Ing. Jan Palas, Michal Plavec, PhDr. Dagmar Rýdlová, PhDr. Milena Secká, CSc., Mgr. Martin Sekera, Ph.D., Mgr. Michal Šimůnek, Ph.D., PhDr. Zdeněk Vácha

Lektoroval: prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

Fenomén Ringhoffer. Rodina, podnikání, politika
Práce z dějin techniky a přírodních věd – svazek 55
English translation: PhDr. Anna Pilátová, Ph.D.
© Národní technické muzeum, 2019
ISBN 978-80-7037-303-3

MINISTERSTVO
KULTURY

ŠKODA

Česká televize

Český rozhlas

OBSAH	5
Úvodem PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D.	8
<hr/>	
1 / PĚT GENERACÍ RINGHOFFERŮ	10
Historická bibliografie o Ringhofferech PhDr. Václava Horčáková	12
Ringhofferové: Rodina, podnikání, politika Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.	18
Nobilitace rodiny Ringhofferů. Možnosti a limity sociálního vzestupu Prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.	30
Dokonalá spřízněnost. K rodinné alianci podnikatelských rodin Kleinů a Ringhofferů doc. PhDr. Petr Popelka, Ph.D.	36
Franz (František) Ringhoffer – zakladatel smíchovské vagonky (28. 4. 1817 – 23. 3. 1873) Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.	42
Fratišek II. Ringhoffer starostou Smíchova 1861–1865 Mgr. Pavel Fabini	50
Emanuel Ringhoffer (1823–1903) – profesor pražské polytechniky uprostřed národnostních bouří Mgr. Kamila Mádrová, Ph.D.	60
Výroba hnacích strojů ve strojírně Ringhoffer a jejich zastoupení ve sbírce NTM Radko Kynčl	66
Ringhofferové – podnikání a rodina pohledem dobového tisku. Drobná sonda z fondů Státního oblastního archivu v Praze Mgr. Andrea Janderová	74
<hr/>	
2 / RINGHOFFEROVÉ V NOVÉM EKONOMICKÉM PROSTŘEDÍ	102
Ringhofferové a jejich doba. Institucionální rámec (nejen) ringhofferovského podnikání v habsburské monarchii a v Československu doc. PhDr. Ing. Antonie Doležalová Ph.D.	104
Živnostenská banka a Ringhofferovy závody v letech 1918–1938. Příspěvek k poznání vztahu obchodních bank a průmyslu za první republiky Mgr. Svatopluk Herc	114
První pozemková reforma u Ringhofferů a jejich sousedů – nástin porovnání majetkových změn na velkostatech mezi Prahou a Sázavou Mgr. Pavel Dufek, Ph.D.	122
<hr/>	

3 / ZAMĚSTNANCI A NÁSLEDOVNÍCI RINGHOFFERŮ	142
Ing. František A. Hering ve službách firmy F. Ringhoffer Ing. Pavel Hering, CSc.	144
Genealogický strom rodiny Ringhofferů Robert Oppelt	150
František Martínek – řidičem nejen u Tatry a Ringhofferů Mgr. Patrik Wirkner	152
Ringhofferovi následovníci na Slovensku po roku 1948 (Tatra-Ringhoffer a Slovensko) PhDr. Miroslav Sabol, PhD. – PhDr. Ludovít Hallon, DrSc.	172
<hr/>	
4 / RINGHOFFEROVÉ A KOLEJOVÁ VOZIDLA	178
Vývoj konstrukce železničních vozů firmy Ringhoffer (Smíchov, 1852–1945) Ing. Zdeněk Maruna st. – Ing. Zdeněk Maruna ml. †	180
Místní dráha Tábor – Bechyně, první dráha v Rakousko-Uhersku s elektrickým pohonem provozovaná Ringhofferovými vozy Prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc.	224
Spolupráce profesorů a žáků pražské Uměleckoprůmyslové školy s firmou Ringhoffer na tvorbě železničních vozů Mgr. Ludvík Losos	240
Elektrina kontra uhlí: počátek elektrifikace železničních tratí v Rakousku Univ. Prof. Dr. Wilhelm Brauner	244
Ing. Karel Hrdlička (1888–1979), konstruktér smíchovské vagonky Ing. Petr Hrdlička CSc.	250
Výroba tramvají ve smíchovské továrně Františka Ringhoffera Mgr. Pavel Fojtík	256
Železniční vozidla firmy Ringhoffer ve sbírce NTM Mgr. Petr Kužel	282
Společnost VÚKV a.s. jako následník konstrukční kanceláře firmy Ringhoffer Ing. Zdeněk Malkovský, Ph.D.	292
<hr/>	
5 / RINGHOFFEROVÉ A PIVOVARNICTVÍ	304
Ringhofferův pivovar ve Velkých Popovicích (1874–1945) PhDr. Eva Wasková	306
Pivovary firmy Ringhoffer a jejich projektant Václav Wofek Mgr. Lukáš Beran, Ph.D.	316
<hr/>	

6 / RINGHOFFEROVÉ A JEJICH AUTOMOBILY A LETADLA	324
Co předcházelo fúzi Ringhoffer-Tatra? Prof. PhDr. Jana Geršlová, CSc.	326
Automobily Tatra v letech 1918 až 1945 Petr Kožíšek	334
Automobily Tatra mezi šlechtickými zákazníky PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D.	348
Ringhofferové, vzduchoplavba a výroba letadel Michal Plavec	376
<hr/>	
7 / RINGHOFFEROVÉ VERSUS KONKURENCE	396
Vývoj strojírenství v Brně a vznik koncernu První brněnská strojírenská společnost. Srovnání brněnských strojírenských podnikatelů, současníků rodu Ringhofferů doc. PhDr. Bohumír Smutný, Dr.	398
Konkurenti, nebo obchodní partneři? Akcionářský pivovar na Smíchově a firma F. Ringhoffer v době monarchie Mgr. Martin Minařík	404
Spor o patenty mezi dědici firmy Ringhoffer-Tatra a. s. a Volkswagen AG Dipl. Verw. Wiss. Halgard Stolte	414
<hr/>	
8 / RINGHOFFEROVÉ NA SVÝCH SÍDLECH	418
Vily Ringhofferů na Smíchově PhDr. Petr Mandažiev, Ph.D. – Mgr. Michal Novotný, Ph.D.	420
Zámek Kamenice jako venkovské sídlo Ringhofferů Mgr. Jakub Krček – Ing. arch. Jan Pešta	472
Ringhofferové v regionu Velkých Popovic v kontextu obecného fenoménu rekreačních („venkovských“) aktivit buržoazních elit v 19. a na počátku 20. století PhDr. Jan Hájek, CSc. – Prof. PhDr. Václav Matoušek, CSc.	496
Ringhofferové a urbanismus města Smíchova Mgr. Michal Novotný, Ph.D.	510
<hr/>	
9 / TEXTY EMANUELA RINGHOFFERA K DĚJINÁM RODINY, FIRMY A PIVOVARU	540
Historický vývoj domény	542
Historie rodiny Ringhofferů	548
Historie pivovaru ve Velkých Popovicích	556
<hr/>	
SUMMARY	558
The Ringhoffers: Family – Business – Politics	560

V roce 2017 jsme si připomněli 200 let od narození Františka Ringhofferů II. (1817–1873), zástupce čtvrté generace významné podnikatelské rodiny činné v prostoru českých zemí. Ringhofferové byli mimořádně ekonomicky aktivní, jejich předek přišel v roce 1769 do Prahy přes Vídeň z Burgenlandu (tehdy součásti Uherského království). Pražská podnikatelská rodina Ringhofferů spoluvytvářela nejen dějiny Prahy a českých zemí, ale i celé habsburské monarchie. Společnost překonala problémy, se kterými se stejně jako řada jiných strojírenských podniků potýkala po roce 1918 v důsledku rozpadu velkého trhu monarchie, a stala se jedním z nejvýznamnějších průmyslových podniků v Československu. Téměř dvoustleté dějiny rodiny i rodinného podniku (rozproštěné do třech století) se odehrávaly na pozadí složitého politického a ekonomického vývoje podunajské monarchie i jejích následovníků. Rod Ringhofferů ovlivnil nejen průmysl, ale i politiku, krajinu a umění své doby. Co činí rodinu pro historii hospodářství Českých zemí tak významnou, je její nepřerušovaná angažovanost, kterou projevovala po několika generacích. Každá nová generace rozšířila rodinný majetek, navýšila počet spolupracovníků a zesílila svůj hospodářský vliv. V posledních generacích tak hovoříme o nobilitovaných průmyslnících a velkostatkářích se značným movitým a nemovitým majetkem, s četnými kontakty na nejvyšší vrstvy společnosti.

Mnoho původně Ringhofferových závodů existuje i dnes, můžeme tak hovořit dokonce o období téměř 250 let, ve kterých se Ringhofferovy závody zapsaly do hospodářského života země. Na mnoha místech České republiky se ještě dnes nacházejí památky a stopy koncernu Ringhoffer.

František II. Ringhoffer byl tím, kdo řemeslnickou dílnu posunul do stádia továrního provozu, a udal tak dynamiku vývoje budoucího významného strojírenského koncernu. Národní technické muzeum si výročí narození Františka II. Ringhofferů připomnělo ve dnech 24. – 28. května 2017 odbornou konferencí a bohatým doprovodným programem pro širší veřejnost. Konference byla pořádána ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd České republiky a genius loci celé třídenní akci dodalo prostředí bývalého Ringhofferovského zámku Štířín, kde se konference po tři dny konala.

Multioborová mezinárodní konference, která se tématem historie rodinného podnikání a obecně rodinným životem zabývala z různých úhlů, byla v předšálí přednáškového sálu doplněna výstavkou exponátů ze sbírek NTM vážících se k rodině Ringhofferů. Prezentovány byly nejen archiválie či pečeti rodinných příslušníků, ale i díl měděného pivovarského kotle, tzv. pánve, z pravovárečného pivovaru v Mirovicích z roku 1780 zhotovený pražským mistrem mědikoveckým Františkem Ringhofferem. Ringhofferovskou konferenci navíc doplnily i „exteriérové“ akce, jako byla návštěva hrobky rodiny Ringhofferů v Kamenici, přednáška znalce zahradního umění Václava Větvičky, prohlídka Ringhofferova

salonního vozu v dopravní hale Národního technického muzea a prohlídka pivovaru Velké Popovice.

Po Praze byla pro veřejnost zorganizována Jízda historickou tramvají, na trase mezi Masarykovým nádražím a nádražím Praha Bubny byl prezentován parní vůz Komarek z dílen Ringhofferova podniku. Mgr. Michal Novotný, Ph.D. provedl zájemce „Po stopách Ringhofferů v Praze na Smíchově“. Speciálně pro účely výročí byla ve velkopopovickém pivovaru připravena zvláštní várka piva Ringhoffer, a to za použití dobových ingrediencí.

Zájem odborné i laické veřejnosti nás přivedl na myšlenku dát dohromady kolektiv autorů a postihnout historii rodiny i jejího podnikání z různých aspektů.

Předkládaná kolektivní monografie je tedy dalším počinem ve směru připomenutí významu této podnikatelské rodiny. Podařilo se nám oslovit přední odborníky na danou problematiku,

a tak zde čtenář najde jak kapitoly k původu a počátkům podnikání rodiny, k výrobě železničních vagonů, v níž se záhy angažovali, tak k pivovarskému podnikání i k průnikům rodiny do automobilového průmyslu. Stranou nezůstala ani rodinná sídla v Praze, celkový vliv smíchovského podniku na urbanismus města, jakož i rodinná sídla a majetky v systematicky budovaném dominiu Kamenice-Štířín, v prostoru zhruba dvacet kilometrů jihovýchodně od Prahy, dnes nazývaném Mikroregion Kamenice – Velké Popovice. Nalezneme zde i kapitolu věnovanou konkurenci Ringhofferů a celkovému ekonomickému prostředí, sociálnímu programu péče o zaměstnance či pronikání rodiny do politiky. Nebyl opomenut ani méně známý, a přesto významný člen rodiny, Emanuel Ringhoffer (1823–1903), který se sice do rodinného podnikání nezapojil, dosáhl ale profesury na německé technice v Praze a byl uznávaným odborníkem v oblasti pozemního stavitelství.

Dokument vzniklý v souvislosti se založením speciální várky piva značky Ringhoffer s podpisy účastníků aktu.

www.ntm.cz

Národní technické muzeum

Práce z dějin techniky a přírodních věd, svazek 55

Fenomén Ringhoffer. Rodina, podnikání, politika

Milan Hlavačka – Miloš Hořejš a kol.

Jazyková redakce: Mgr. Jiří Ohlídál

Technická redakce: PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D.

Grafická úprava: Bc. Magdalena Buriánková, Dis., Jaromír Šlápota

Sazba: Bc. Magdalena Buriánková, Dis., Jaromír Šlápota

Tisk: Tiskárna Helbich, a.s., Brno

Překlad do angličtiny: PhDr. Anna Pilátová, Ph.D.

první vydání

Distribuce: Národní technické muzeum, prodejna@ntm.cz

Vydalo Národní technické muzeum, www.ntm.cz

Praha 2019

Náklad: 500 výtisků

ISBN: 978-80-7037-303-3

